2. Підгірний В. І. Зарубіжний досвід професійної підготовки працівників поліції Великобританії, США, Франції та його впровадження в Україні // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 289–291.

3. Надтока О. В. Досвід формування кадрового корпусу поліції Франції, Великобританії та США. Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 21 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ, 2016. С. 396–401.

4. Серебряк В. В., Попов С. В., Колосов З. В. Застосування заходів фізичного впливу: техніка, тактика, методика навчання : навч.-метод. посіб. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 160 с.

5. Теорія і методика фізичного виховання : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. Київ : Олімп. літ, 2008.

6. Пометун О. І., Пироженко Л. О. Інтерактивні технології навчання: теорія, досвід : метод. посіб. Київ : А.П.Н., 2002. 136 с.

7. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 528 с.

8. Ізбаш К. С. Зарубіжний досвід підготовки кадрів поліції в європейських країнах. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 36–39.

9. Diplomstudiengang (Diplomverwaltungswirt) – Modulhandbuch. Modulares Curriculum. FHB. 2010. 152 s.

10. Fuhrungskraftetraining: Verlag Fortbildungsinstitut der Bayerischen Polizei. Ainring, 2002. № 3. P. 10.

Одержано 01.11.2019

УДК 342.9

Людмила Геннадіївна МОГІЛЕВСЬКА,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри правоохоронної діяльності
та поліціїстики факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
https://orcid.org/0000-0002-6579-7053

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВЗАЄМОДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ ТА З ІНШИМИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ»

На сьогоднішній день не викликає сумніву, що Національна поліція України є важливим суб'єктом забезпечення прав і свобод дитини. Однак, справедливим буде також відмітити, що здійснюючи свою діяльність у цій сфері поліції повинна постійно взаємодіяти з громадськістю та з іншими органами державної влади у цій сфері, що значною мірою пов'язано із правовим статусом дітей та специфікою роботи із ними. У найбільш спрощеному розумінні «взаємодія» – це спільна, злагоджена робота декількох суб'єктів, яка спрямована на досягнення єдиної кінцевої мети. Взаємодія – це філософська категорія, яка відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість та зміну стану або взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого, та тісно пов'язана з поняттям «взаємозв'язок» і розглядається як одна з форм останнього. Сутність взаємодії полягає у зворотному впливі предмета чи явища на інший предмет, а всі інші філософські категорії (причина, дія, необхідність, суперечність тощо) є конкретними видами взаємозв'язку [1, с. 170].

У «Філософському енциклопедичному словнику» Л. Ф. Ільїчова вказується, що «взаємодія» є філософською категорією, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну обумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія являє собою вид безпосередніх або опосередкованих, зовнішніх або внутрішніх відносин, зв'язків. Поняття взаємодії знаходиться в глибокому зв'язку з поняттям структури. Взаємодія виступає як інтегруючий фактор, за допомогою якого відбувається об'єднання частин у певний тип цілісність [2, с. 80]. Крім того, авторами вказаного словника підкреслюється, що взаємодія носить об'єктивний і універсальний характер; в силу універсальності взаємодії здійснюється взаємний зв'язок усіх структурних рівнів буття, матеріальне єдність світу. Саме взаємодія визначає відношення причини і наслідку. Кожна із взаємодіючих сторін виступає як причина іншої і як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони. Взаємодія обумовлює розвиток об'єктів. Саме взаємодія протилежностей, протиріччя, є найглибшим джерелом, основою і кінцевою причиною виникнення, саморуху і розвитку об'єктів. Кожна форма руху матерії має в твоїй основі певні типи взаємодії структурних елементів [2, с. 80].

Цікавою видається точка зору В. М. Олійника, яка на основі аналізу поняття «взаємодії» як філософської категорії, через призму теорії систем та теорії діяльності дозволяє виділити такі основні положення [3, с. 512]: 1) взаємодія існує лише за наявності двох і більше співіснуючих систем із суміжними функціями; 2) взаємодія має місце тоді коли системи функціонують одночасно; 3) наявність у взаємодіючих елементів схожих властивостей; 4) при взаємодії змінюються якісні характеристики об'єктів взаємодії; 5) здатність кожного об'єкту взаємодії виступати її ініціатором; 6) можливість настання негативних і позитивних наслідків взаємодії; 7) спільність мети, засобів та діяльності відокремлених взаємодіючих об'єктів [3, с. 512]. Крім того, вказаний вище науковець в залежності від мети діяльності взаємодія може бути умовно поділена на негативну та позитивну. Негативна взаємодія – функціонування суб'єктів спрямоване на досягнення протилежних цілей, вплив та дія кожного з них спрямована на перешкоджання розвитку іншого об'єкта. Позитивна

© Могілевська Л. Г., 2019

взаємодія – елементи у своїй діяльності прагнуть досягнення однієї мети (у нашому випадку – протидії злочинності), зусилля об'єктів спрямовані в один бік, при цьому відбувається найбільш повне використання їх можливостей для виконання спільних задач. Як наслідок створюються необхідні передумови для успішної реалізації поставлених перед ними завдань. Отже, позитивна взаємодія породжує нові якості та можливості, які відсутні у взаємодіючих суб'єктів по одинці. В подальшому автором акцентується увага на позитивній взаємодії [3, с. 512].

З точки зору Л. Г. Шморгуна, «взаємодія» – це процес безпосереднього чи опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємні зумовленість і зв'язок. У взаємодії реалізується відношення людини до іншої людини як до суб'єкта, в якого є власний світ. Науковець також підкреслює, що під взаємодією в соціальній філософи та психології, а також теорії менеджменту, крім того, розуміється не лише вплив людей один на одного, а й безпосередня організація їх спільних дій, що дає змогу групі реалізувати спільну для її членів діяльність. Взаємодія людини з людиною в суспільстві – це також взаємодія їх внутрішніх світів: обмін думками, ідеями, образами, вплив на цілі та потреби, дія на оцінки іншого індивіда, його емоційний стан [4]. Взаємодія є систематичним і постійним учиненням дій, спрямованих на те, щоб викликати відповідну реакцію з боку інших людей. Спільне життя і діяльність людей як у суспільстві, так і в організації на відміну від індивідуального має більш жорсткі обмеження будь-яких виявів активності чи пасивності. В процесі реальної взаємодії формуються також адекватні уявлення працівника про себе та інших людей. Взаємодія людей – провідний фактор у регуляції їх самооцінок і поведінки в суспільстві [4].

У наукових розробках З. Я. Ковальчук взаємодія розуміється як систематичні, досить регулярні дії суб'єктів один на одного, що мають на меті викликати певну відповідну реакцію, яка породжує нову реакцію того, хто здійснює вплив. Таким чином, відбувається обмін діями, зароджуються спорідненість дій обох суб'єктів, їхня координація, стійкість інтересів, планування спільної діяльності, поділ функцій, тощо. Дії сприяють взаємному регулюванню, взаємовпливу, контролю, взаємодопомозі. Це передбачає, що кожен з учасників взаємодії зробить внесок у виконання спільного завдання, коректуючи власні дії, враховуючи попередній досвід, активізуючи здібності та можливості партнера. У соціально-психологічному контексті взаємодію розуміють не лише як взаємозалежний обмін діями, а й організацію людьми взаємних дій, спрямованих на реалізацію спільної діяльності. Отже, спілкуючись, обмінюючись інформацією, людина виробляє форми та норми спільних дій, організовує та координує ці дії [5]. На думку Є. Ю. Бараша, взаємодія – це такий стан взаємозв'язків між суб'єктами спільної діяльності, при якому вони справляють взаємний вплив один на одного та на відповідну сферу правовідносин з метою ефективного виконання як загальних, так і спеціальних завдань щодо забезпечення виконання кримінальних покарань [6, с. 132].

І. В. Письменний доводить, що з точки зору управління «взаємодія» – це участь у спільній діяльності суб'єктів управління в процесі досягнення суспільно необхідних цілей. Автор підкреслює, що зважаючи на те, що управління є соціальним явищем, дана взаємодія тісно пов'язана із соціальною взаємодією, яка є більш широким видом соціальних зв'язків. У процесі соціальної взаємодії відбувається взаємовплив та взаємообумовленість окремих соціальних явищ, унаслідок чого вони змінюються, доповнюють один одного і формують єдину цілісну соціальну систему. Головним призначенням управлінської взаємодії є об'єднання зусиль суб'єктів управління в напрямі задоволення соціальних потреб, зумовлених суспільно необхідними цілями [7, с. 82]. Ю. Ф. Кравченко, аналізуючи взаємодію у контексті державного управління, зазначає, що її, доречним буде розглядати як форму зв'язку елементів системи, за допомогою якої вони, взаємно доповнюючи один одного, створюють умови для успішного функціонування всієї системи в цілому. Причому необхідно мати на увазі, що взаємодія як управлінська категорія виявляється не тільки у внутрішньоорганізаційній діяльності системи, але й в зовнішніх її функціях [8, с. 500].

Відповідно до «Енциклопедичного словника з державного управління» за редакцією Ю. П. Сурміна, В. Д. Бакуменка, А. М. Михненка та інших управлінська взаємодія – це участь у спільній діяльності суб'єктів управління в процесі досягнення суспільно необхідних цілей. Головним призначенням управлінської взаємодії є об'єднання зусиль суб'єктів управління в напрямі задоволення соціальних потреб, зумовлених суспільно необхідними цілями [7, с. 82]. Г. Г. Мануйлов та В. В. Новіков визначають вказаний термін як прояв різноманітних управлінських відносин, які, з одного боку, являють собою особливий різновид так званих громадських зв'язків, з іншого, – вони проходять через свідомість людей, є результатом їх суб'єктивної діяльності. Управлінські відносини, в свою чергу, будуються за ієрархічним принципом. В управлінській взаємодії, продовжують вказані вище науковці, названі відносини управління проявляються різноманітно і, зокрема, як взаємодія соціальних позицій і статусів, формалізованих і неформалізованих функцій, кожна з яких забарвлена специфічними психологічними явищами [8]. Управлінська взаємодія здійснюється, як правило, в умовах конкретної соціально-виробничої ситуації, яка певним чином впливає на його характеристики. Соціально-виробнича ситуація, в свою чергу, розглядається як сукупність взаємопов'язаних умов, в яких здійснюється спільна діяльність: виробничо-технологічних, економічних, організаційних, соціально-психологічних. Відповідно з розумінням соціально-виробничої ситуації як комплексу пов'язаних один з одним умов діяльності та можливості їх зміни, що характеризують динамічність цієї ситуації, вплив її на управлінську взаємодію відбувається через вирішення керівників спільно з виконавцями відповідних завдань: технологічних, виробничих, економічних, організаційних, соціально-психологічних [8]. Варто вказати думку В. М. Плішкіна, який характеризуючи поняття «взаємодія» з точки зору управління, виділяє такі ознаки даної категорії: 1) взаємодія – це діяльність; 2) наявність декількох (не менше двох) суб'єктів взаємодії; 3) погодженість заходів за метою, місцем, часом, методами; 4) спрямованість функціонування взаємодіючих суб'єктів; 5) наявність нормативної (правової) бази взаємодії; 6) становище, яке обіймають суб'єкти взаємодії в ієрархії системи; 7) зміст завдань, які виконуються суб'єктами взаємодії; 8) спільна діяльність [8, с. 500].

Висновок. Таким чином, узагальнюючи весь наведений вище матеріал можна констатувати, що під взаємодією Нацполіції з громадськістю в рамках даного дослідження слід розуміти спільну взаємоузгоджену діяльність Національної поліції України з громадськістю та іншими органами державної влади яка спрямована на досягнення єдиної мети, а саме: забезпечити належний захист та забезпечення реалізації прав і свобод дитини в Україні. Виходячи із вказаного вище можна зробити висновок, що суб'єкти, з якими взаємодіють органи Національної поліції в контексті забезпечення прав та свобод дитини можна поділити на дві групи: 1) взаємодія з громадськістю; 2) з іншими органами державної, які відповідно до норм чинного законодавства уповноважені здійснювати свою діяльність у досліджуваній сфері суспільних відносин.

В умовах сьогодення взаємодія Національної поліції України з громадськістю та з іншими органами державної влади у сфері забезпечення прав і свобод дитини є непросто важливим напрямком їх діяльності, а й вкрай необхідним. Зазначене пов'язано із тим, що поліція фактично не зможе самостійно виконати покладені на неї обов'язки у цій сфері, що пов'язано із специфікою роботи з дітьми та їх особливим правовим статусом. Крім того, незалежно від суб'єкту з яким співпрацює поліція, саме взаємодія дозволяє більш оперативно виявити та припинити порушення прав та свобод дитини, що беззаперечно позитивним чином відображається: по-перше, на якості захисту прав та свобод дитини, а по-друге, на іміджі самих органів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Лещук А. Р. Теоретичні аспекти взаємодії органів місцевого самоврядування з іншими суб'єктами профілактики адміністративних правопорушень. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3. С. 167–174.
2. Философский энциклопедический словар / гл. ред.: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. М. : Сов. Энцикл., 1983. 840 с.
3. Олійник В. М. Поняття та принципи взаємодії при виявленні та розкритті злочинів у сфері господарської діяльності. *Форум права*. 2012. № 2. С. 511–518. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_2_82.pdf (дата звернення: 24.10.2019).
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Т. 5 : П–С. Київ : Укр. енцикл., 2003. 736 с.
5. Ковальчук З. Я. Психологічний аналіз міжособистісної взаємодії вчителя із старшокласниками : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2008. 160 с.
6. Бараш Є. Ю. Організаційно-правові засади діяльності установ виконання покарань : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2006. 190 с.
7. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
8. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / за ред. Ю. Ф. Кравченка. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. 702 с.

Одержано 31.10.2019

УДК 130.2

Світлана Валентинівна МОГІЛЬОВА,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
https://orcid.org/0000-0003-1821-902X

ЗАХИСНИК ЯК ПОКЛИКАННЯ: АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ ЗА ПЛАТОНОМ ТА Г. СКОВОРОДОЮ

Проблема покликання в філософії розглядалася багатьма мислителями. Серед перших в європейському полі філософування її торкнувся Платон з його концепціями «пригадування» та троїстого складу душі людини, згідно яких філософ пропонує формувати стани в «ідеальній державі». У вітчизняній філософії чільне місце з цієї тематики займає концепція «сродної праці» Г. Сковороди, якого часто називають «українським Сократом» і українським же платоніком. Компаративний дискурс, присвячений уявленням цих філософів досить широкий. Більшість історико-філософських досліджень з цієї тематики ґрунтуються на порівнянні онтологічних, гносеологічних, антропологічних аспектів у філософських концепціях Платона і Сковороди. В даному тексті в руслі антропологічної проблематики проводиться коротке порівняння деяких аспектів розуміння проблеми покликання та особливостей його виховання у цих авторів.

Серед трьох верств, які виводить в своїй «ідеальній державі» Платон, нас, насамперед, цікавить стан стражів, які мали захищати державу від зовнішніх ворогів та підтримувати в ній внутрішній порядок. Підкреслюючи важливість справи охорони, Платон відзначає, що «Для цього заняття потрібно мати відповідні природні задатки» [1, с. 87], серед яких мужність, сила, гострота сприйняття, спроможність спритно переслідувати ворога тощо. Тобто, це природжені

© Могільова С. В., 2019